



สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Causal relationship) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการ และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ไม่เป็นทางการ ในลักษณะของการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับตัวแปรผล คือ การปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเป็นรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสมมุติฐาน

1.2 ศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ชุมชน จำแนกเป็นผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 4 คน ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 4 คน และตัวแทนองค์กรหรือหน่วยงาน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน

1.3 จัดทำต้นแบบของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งในเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ตอนที่ 2 ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่เป็นรูปแบบสมมุติฐานกับข้อมูลความคิดเห็น มีขั้นตอนดังนี้

2.1 เลือกกลุ่มประชากร สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน

2.2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยอัตราส่วน 1 ต่อ 20 ตามแนวคิดในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Lindeman, Merrenda and Gold (1980) and Weiss (1972) (อ้างถึงใน นางลักษณ วิรัชชัย, 2542) และสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้น (Two-stage random

sampling) เริ่มจากการสุ่มเขต จำนวน 6 เขต และสุ่มสมาชิกในเครือข่ายทั้ง 2 ประเภทที่กระจายอยู่ทุกเขต ด้วยการสุ่มอย่างง่ายแบบกำหนดสัดส่วน (Quota random sampling) เขตละ 100 คน แยกเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการ 50 คนและเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ 50 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ 1 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการ จำนวน 300 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 300 คน

2.3 กำหนดตัวแปรการวิจัย ตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานครในครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 4 ตัวแปร ได้แก่

ตัวแปรต้นที่เป็นตัวแปรสาเหตุของการปฏิบัติงาน จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 1 ตัว คือ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากประชาชน ผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน

ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 3 ตัว จำแนกเป็นตัวแปรสาเหตุจำนวน 2 ตัวและตัวแปรผลจำนวน 1 ตัว

1. ตัวแปรความเป็นหุ้นส่วน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ การมีเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกันและการทำงานที่เป็นระบบ

2. ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้แบบร่วมกัน การเรียนรู้จากการสอนงาน การเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานและการเรียนรู้แบบเป็นทางการ

ตัวแปรตามหรือตัวแปรที่เป็นผล จำนวน 1 ตัว ได้แก่ ตัวแปรการปฏิบัติงาน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัว คือ คุณลักษณะเฉพาะและผลการปฏิบัติงาน

รวมตัวแปรทั้งหมดในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 ตัว จำแนกเป็นตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัว ตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 14 ตัว

ตอนที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus groups discussion) เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือการศึกษาภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลความคิดเห็นเฉพาะกลุ่มมาตรวจสอบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากโปรแกรมลิสรด ของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างละ 1 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 8 คน และทำการสนทนากลุ่มๆละ 1 ครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการบรรยายความตามรูปแบบที่ได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มๆละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แบบสอบถาม และ 3) แบบสอบถามในการตั้งประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ดังภาคผนวก ค. หน้า 219) มีจำนวนข้อคำถาม 13 ข้อ โดยสอบถามจากผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในชุมชน จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน จำนวน 4 คน
2. ประชาชนในชุมชน จำนวน 4 คน
3. ตัวแทนองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน

นำข้อมูลมาศึกษาต่อในรายละเอียดขององค์ประกอบตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ เพื่อใช้ประกอบในการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามต่อไป

2. แบบสอบถามการวิจัยเพื่อตรวจสอบรูปแบบ (ดังภาคผนวก ค. หน้า 222) รวม 78 ข้อ เป็นมาตรฐานค่า 4 ระดับ ได้แก่ 1) ปรากฏเป็นจริงมาก 2) ปานกลาง 3) น้อย และ 4) น้อยมากหรือไม่ปรากฏเลย แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ
- ตอนที่ 2 การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน จำนวน 25 ข้อ
- ตอนที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม จำนวน 18 ข้อ
- ตอนที่ 4 ความเป็นหุ้นส่วน จำนวน 15 ข้อ
- ตอนที่ 5 การปฏิบัติงาน จำนวน 13 ข้อ

3. แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (ดังภาคผนวก ค. หน้า 240) จำนวนข้อคำถาม 11 ประเด็น เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ในการอภิปรายกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม แยกเป็นกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มละ 8 คน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการบรรยายความ ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถามความคิดเห็นด้านพฤติกรรม ได้จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบสอบถามที่มีผู้พัฒนาขึ้น โดยมีการตรวจสอบตามโครงสร้าง เนื้อหาและภาษาที่ใช้ของเครื่องมือ จากอาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน และทำการทดลองเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ ในกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มละ 30 คน รวมจำนวน 60 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามอยู่ในช่วง 0.7803 – 0.9247 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปใช้ได้ โดยมีการปรับแก้ในรายละเอียดของข้อคำถามในบางข้อ

การดำเนินการเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ได้แบบสอบถามกลับคืนที่มีความสมบูรณ์ รวม 594 ฉบับ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนกำหนดรหัส แล้วจึงทำการลงรหัสเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานด้วยโปรแกรม SPSS For Windows Version 15 ผลการนำเสนอในตารางเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม เกี่ยวกับร้อยละของข้อมูลเบื้องต้น และลักษณะการแจกแจงตัวแปรทั้งหมด เปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของตัวแปรแฝง วิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรสังเกตได้และวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบเพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบสมมุติฐาน กับข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.72 และเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ค่าประมาณพารามิเตอร์ อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ตรวจสอบความสอดคล้องรูปแบบสมมุติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นด้วยค่าสถิติ ไค-สแควร์ (Chi Square) ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI Goodness of fit index) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (RMR Root mean square residual) ดัชนีการประมาณค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน (RMSEA Root mean square error of approximation) และ ค่า P-value

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

รูปแบบความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นในครั้งแรกเป็นรูปแบบสมมุติฐานที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบยืนยันกับข้อมูลเบื้องต้นกับความคิดเห็นจากผลการสัมภาษณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในชุมชน และทำการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมมุติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยทำการวิเคราะห์แบบแยกกลุ่ม ในครั้งแรกพบว่าไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็น จึงทำการปรับรูปแบบใหม่โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันได้ ทั้ง TE และ TD ทำให้ได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมุติฐาน และมีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติทดสอบทุกตัว ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ และค่า RMR มีค่าเข้าใกล้ 0 และค่า GFI มีค่าเข้าใกล้ 1 และเปรียบเทียบขนาดและเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงทั้งสองกลุ่มเบื้องต้นด้วยการประมาณโดยตัวผู้วิจัย พบว่าไม่สามารถอธิบายความแตกต่างได้อย่างสมเหตุสมผล ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์แบบกลุ่มรวมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การอธิบายความสอดคล้องของทั้ง 2 กลุ่มเป็นไปตามกระบวนการทางสถิติที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบเพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมุติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังจากการวิเคราะห์แบบกลุ่มพหุ (Multi-group) และทำการปรับรูปแบบผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถอธิบายด้วยค่าสถิติดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง 1 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่เป็นทางการ พบว่ารูปแบบสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ดี ด้วยค่าไค-สแควร์ = 169.32, $P = 0.41$ ที่ระดับของศาสอิสระ $df = 149$, ค่า GFI = 0.94, ค่า CFI = 0.99, ค่า RMR = 0.013 และ RMSEA = 0.073 ผลที่ได้จากค่าสถิติดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการอยู่ในเกณฑ์ดี

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวในการวัดตัวแปรแฝงภายใน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีค่าความเที่ยงอยู่ในช่วง 0.24-0.94 (ส่วนใหญ่เกิน 0.5) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า R-square ของตัวแปรแฝงทุกตัวอยู่ในเกณฑ์ดี โดยที่ตัวแปรในรูปแบบสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรผล คือ การปฏิบัติงานได้ถึงร้อยละ 85.00 และสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรแฝงภายใน อีก 2 ตัวแปร คือ ความเป็นหุ้นส่วน และการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ได้ร้อยละ 74.00 และ 86.00 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่าง 2 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่ไม่เป็นทางการ พบว่ารูปแบบสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นที่อยู่ในเกณฑ์ดี ด้วยค่าไค-สแควร์ = 226.92, $P = 0.41$ ที่ระดับของศาสอิสระ $df = 149$, ค่า GFI = 0.91, ค่า CFI = 0.99, ค่า RMR = 0.046 และ RMSEA = 0.073 สรุปได้ว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการอยู่ในเกณฑ์ดี

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวในการวัดตัวแปรแฝงภายในพบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีค่าความเที่ยงอยู่ในช่วง 0.31-0.87 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า R-square ของตัวแปรแฝงทุกตัวอยู่ในเกณฑ์ดี โดยที่ตัวแปรในรูปแบบสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรผล คือ การปฏิบัติงานได้ถึงร้อยละ 85.00 และสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรแฝงภายใน อีก 2 ตัวแปร คือ ความเป็นหุ้นส่วน และการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ได้ร้อยละ 74.00 และ 86.00 ตามลำดับ (ข้อสังเกตพบว่า ค่า R-square ของตัวแปรแฝงทั้ง 2 กลุ่มมีค่าเท่ากัน สาเหตุเนื่องจากการกำหนดให้

ค่า PSI ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากสมการโครงสร้างของรูปแบบทั้ง 2 กลุ่มมีความใกล้เคียงกันมาก ซึ่งหากผู้วิจัยกำหนดให้ค่า PSI ของทั้ง 2 กลุ่มให้ไม่เท่ากันแล้วจะไม่สามารถประมวลผลได้)

สรุปผลการเปรียบเทียบความตรงของรูปแบบกับข้อมูลความคิดเห็นโดยการพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง ได้แก่ ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) ร่วมกับค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (RMR) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงความคลาดเคลื่อนภายในรูปแบบ จึงพบว่ารูปแบบของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มที่ 2

3. ผลการเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพล ระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มตามสมมุติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่เป็นทางการ พบว่า

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคม และด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชน ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.41, 0.27 และ 0.28 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 (ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคม และด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชน)

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล 0.86 และ 0.59 ตามลำดับ และขณะเดียวกันมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงาน โดยส่งผ่านมายังปัจจัยความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน จำนวน 3 เส้นทาง ในทางแรกส่งผ่านความเป็นหุ้นส่วนด้วยขนาดอิทธิพล 0.86 และ 0.28 ตามลำดับ ทางที่สองส่งผ่านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยขนาดอิทธิพล 0.59 และ 0.41 ตามลำดับ และทางที่สามส่งผ่านความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยขนาดอิทธิพล 0.86, 0.38 และ 0.41 ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 (ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน)

3. ปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล 0.38 และขณะเดียวกันมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงาน โดยส่งผ่านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยขนาดอิทธิพล 0.38 และ 0.41 ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 (ปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน)

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่ไม่เป็นทางการ พบว่า

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มสมาชิกของเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่ไม่เป็นทางการ ด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.04, 0.58 และ 0.32 ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 (ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชน)

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้วยขนาดอิทธิพล 0.90 และ 0.88 ตามลำดับ และขณะเดียวกันมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงาน โดยส่งผ่านมายังปัจจัยความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน จำนวน 3 เส้นทาง ในทางแรกส่งผ่านความเป็นหุ้นส่วนด้วยขนาดอิทธิพล 0.90 และ 0.32 ตามลำดับ ทางที่สองส่งผ่านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยขนาดอิทธิพล 0.88 และ 0.04 ตามลำดับและทางที่สามส่งผ่านความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยขนาดอิทธิพล 0.90, 0.07 และ 0.04 ตามลำดับ ด้วยขนาดอิทธิพลที่น้อย แต่ยังคงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 (ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน)

3. ปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้วยขนาดอิทธิพลที่น้อย เท่ากับ 0.07 และขณะเดียวกันมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานโดยส่งผ่านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนด้วยขนาดอิทธิพลที่น้อยเท่ากับ 0.07 และ 0.04 ตามลำดับ แต่ยังคงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 (ปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน)

และทั้งนี้การเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าตัวแปรสาเหตุด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและความเป็นหุ้นส่วนของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 (ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วนของกลุ่มตัวอย่าง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม)

สรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สอดคล้องกับรูปแบบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1-3 ซึ่งเป็นตามข้อตกลงของลิสเรล คือ ต้องการให้ยอมรับสมมติฐาน H_0 โดยมีเส้นทางอิทธิพลครบทุกเส้นทางตามรูปแบบสมมติที่สร้างขึ้นจากการทฤษฎี ซึ่งอธิบายจาก 3 ปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนมีเฉพาะอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ทั้งสองกลุ่มสอดคล้องกับรูปแบบสมมติฐาน แต่มีความแตกต่างในด้านขนาดอิทธิพลของตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์ กลุ่มที่ 2 พบว่าปัจจัยความเป็นหุ้นส่วนส่งอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายนอกระบบโรงเรียนน้อยและปัจจัยการเรียนรู้ในเครือข่ายนอกระบบโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานน้อยเช่นเดียวกัน ด้วยขนาดอิทธิพล 0.07 และ 0.04 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ 14 ตัว ที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของ 2 กลุ่มตัวอย่าง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีค่าแตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ครอบคลุมคู่จากทั้งสิ้น 91 คู่ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของทั้ง 2 กลุ่ม ทุกตัวมีค่าเป็นบวก โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ ค่า r มากกว่า 0.50 แสดงว่าตัวแปรคู่ที่สัมพันธ์กันนี้ หากตัวแปรหนึ่งเพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้อีกตัวแปรหนึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วยเช่นกัน โดยที่คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ การมีเป้าหมายร่วมกัน (TARGETPN) และการกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน (BENEFPN) มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.82 และ 0.74 สรุปได้ว่าถ้าหากมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันก็จะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันมากขึ้น และไม่พบคู่ตัวแปรสังเกตได้ตัวใดที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงภายนอกซึ่งเป็นตัวแปรสาเหตุของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2 คือ การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการปฏิบัติงานสูง คือ เท่ากับ 0.87 และ 0.93 ตามลำดับ แสดงว่าหากผู้ปฏิบัติงานได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีทั้งจากครอบครัว ประชาชนและผู้นำชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน จะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานสูงขึ้น ซึ่งพบว่าทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะความสัมพันธ์ของคู่ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่ของตัวแปรแฝงภายในของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 อยู่ในช่วง 0.50-0.82 พบว่าคู่ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายในคู่ระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมกัน (COLLABL) กับคุณลักษณะเฉพาะ (TRAITPF) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ 0.50 และตัวแปรแฝงภายในคู่ระหว่างการมีเป้าหมายร่วมกัน (TARGETPN) กับการกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน (BENEFPN) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ 0.82 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคู่ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายในอยู่ในช่วง 0.45-0.79 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มที่ 1 พบว่าคู่ตัวแปรระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมกัน (COLLABL) กับผลการปฏิบัติงาน (OUTPUTPF) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ 0.45 และตัวแปรแฝงภายในคู่ระหว่างผลประโยชน์ร่วมกัน (BENEFPN) กับการทำงานที่เป็นระบบ (SYSWRKPN) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ 0.79

สรุปได้ว่าสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการ หากมีความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนที่สูง ก็จะมีผลต่อการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มที่สองที่มีความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรแฝงภายในมีน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ และหากปัจจัยความเป็นหุ้นส่วนมีเพิ่มมากขึ้นจะทำให้การเรียนรู้และการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ เนื่องจากเครือข่ายที่เป็นทางการมีการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบสำหรับเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ พบว่าตัวแปรแฝงด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายนอกระบบโรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย เนื่องจากเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการขาดระบบการทำงานที่ส่งอิทธิพลต่อการเรียนรู้และส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการเปรียบเทียบตัวแปรแฝงด้านความเป็นหุ้นส่วน (PARTNER) ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างมากที่สุด

5. ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิต ของตัวแปรสังเกตได้ที่วัดค่าตัวแปรแฝงด้านการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและความเป็นหุ้นส่วน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

ความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตของตัวแปรสังเกตได้ที่วัดค่าตัวแปรแฝงทุกตัว ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2 ทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $P \leq 0.05$ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบ ตรวจสอบความตรงหรือตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ กับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีความแตกต่างกันได้เป็นอย่างดี

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงตัวแปรสังเกตได้พบว่า

1. จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส และระยะเวลาการปฏิบัติงาน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

เพศของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 51.0 และ 53.0 ตามลำดับ

ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง มีอายุที่ไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 46-50 ปี

ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง มีระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถม/มัธยมและปวช. แต่กลุ่มตัวอย่างที่ 1 จะมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าเล็กน้อยในระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองค่อนข้างน้อยคือ ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่ากลุ่มที่ 2 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ไม่เป็นทางการ คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6,847.53 และ 5,806.32 ตามลำดับ

สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพที่สมรสแล้ว โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีผู้ที่สมรสแล้วน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามสัดส่วนร้อยละ 72.1 และ 76.0 ตามลำดับ

ระยะเวลาการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการมีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มที่ 2 สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ไม่เป็นทางการ คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 ปีและ 5 ปีตามลำดับ

2. ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ 14 ตัว ซึ่งทุกตัวมีการแจกข้อมูลแบบปกติทั้งสองกลุ่ม และตัวแปรสังเกตได้ของทั้งสองกลุ่ม มีค่ามัชฌิมเลขคณิต อยู่ในระดับสูง โดยที่ตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในช่วงระหว่าง 3 ถึง 4 แต่มีเพียงตัวแปรการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในช่วงน้อยกว่า 3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทั้งสองกลุ่มอยู่ในช่วง ระหว่าง 0 ถึง 1

ค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดของตัวแปรสังเกตได้กลุ่มที่ 1 คือ ตัวแปรการเรียนรู้แบบร่วมกัน เท่ากับ 3.73 และต่ำสุด คือ ตัวแปรการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการเท่ากับ 3.07

ค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุดของตัวแปรสังเกตได้กลุ่มที่ 2 คือ ตัวแปรการเรียนรู้แบบร่วมกัน เท่ากับ 3.64 และต่ำสุด คือ ตัวแปรการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ เท่ากับ 2.80

สำหรับค่าการกระจายของตัวแปร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน CV(%) ของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง พบว่าในกลุ่มที่ 1 ตัวแปรการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน (PSUPP) มีค่าสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน CV(%) เท่ากับ 26.44 ในกลุ่มที่ 2 ตัวแปรการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ (GSUPP) มีค่าสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน CV(%) เท่ากับ 23.92 สำหรับในกลุ่มที่ 1 ตัวแปร การเรียนรู้แบบร่วมกัน (COLLABL) มีค่าต่ำสุด มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน CV(%) เท่ากับ 10.72 ในกลุ่มที่ 2 ตัวแปรคุณลักษณะเฉพาะ (TRAITPF) มีค่าต่ำสุด มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน CV(%) เท่ากับ 12.21 จึงสรุปได้ว่าทั้งสองกลุ่มมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน CV(%) อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันและมีความสอดคล้องกัน

7. ผลการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของสมาชิกเครือข่ายป้องกันยาเสพติดในชุมชนตามสมมุติฐานการวิจัย สอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี และเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ระบบโรงเรียน สรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ประกอบด้วย ตัวแปรปัจจัยสาเหตุ 3 ตัว ตัวแปรผล 1 ตัว มีองค์ประกอบของตัวแปรดังนี้

1. ตัวแปรแฝงภายนอก การสนับสนุนทางสังคม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากประชาชนและผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ และการสนับสนุนจากภาคเอกชน

2. ตัวแปรแฝงภายใน ความเป็นหุ้นส่วน มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การมีเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน และการทำงานที่เป็นระบบ

3. ตัวแปรแฝงภายใน การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากการสอนงาน การเรียนรู้แบบร่วมกัน การเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานและการเรียนรู้แบบเป็นทางการ

4. ตัวแปรแฝงภายใน ซึ่งเป็นตัวแปรผล คือ การปฏิบัติงาน มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ คุณลักษณะเฉพาะและผลการปฏิบัติงาน

และพบลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรผล ตามสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชน

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเป็นหุ้นส่วนและการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน

3. ปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน

4. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วนของกลุ่มตัวอย่าง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิจัย เรื่องอิทธิพลของปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชน พื้นที่กรุงเทพมหานครครั้งนี้ แยกการอภิปรายข้อค้นพบ ออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในกลุ่มรวม

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยพบปัจจัยสาเหตุ 3 ด้านที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้จากระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วน ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลเวอร์ชัน 8.72 ได้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R SQUARE) ของกลุ่มรวมมีค่าเท่ากับ 0.85 แสดงว่าตัวแปรในรูปแบบทั้ง 3 ตัว

สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรผล คือ การปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนได้ร้อยละ 85 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มทั้งสองกลุ่มและผลการศึกษابัจจัยที่มีผู้ทำการศึกษาไว้ ดังอภิปรายผลตามปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานดังนี้

ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมส่งอิทธิพลผลต่อการปฏิบัติงาน ดังเช่นการศึกษาของ Glaser (1999) พบความสัมพันธ์ระหว่างเวลาการทำงานที่หักโหมและการสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลได้รับ และเป็นไปตามผลการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มที่เป็นทางการเห็นว่าการปฏิบัติงานจะดีขึ้นหากได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์สำนักงานและกำลังคน โดยเฉพาะจากหน่วยงานภาครัฐ สำหรับกลุ่มไม่เป็นทางการเห็นว่าการสนับสนุนทางสังคมจากคนในครอบครัว เรื่องการทำงานแทนกัน การยอมรับและการให้สิ่งของเครื่องมือต่างๆ หากมีผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก รวมทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การรับรองการปฏิบัติงาน ยกย่อง ชื่นชม ให้กำลังใจ และที่ผ่านมามีการแจกรางวัลเชิดชูเกียรติแก่ผู้ปฏิบัติงานการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่มีผลงานดีเด่นทั้งระดับบุคคลและเครือข่าย เป็นเสมือนการมอบอำนาจจากราชการให้ปฏิบัติหน้าที่แทนทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานภาคภูมิใจและทุ่มเททำงานเต็มความสามารถ

ปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ดังการศึกษาของ Kochan (2002) พบว่าการจัดการในลักษณะหุ้นส่วน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลงานโดยรวมมากกว่าการที่ต่างคนต่างทำ และสอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มที่เป็นทางการเห็นว่าการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนในด้านการมีเป้าหมายร่วมกันและการกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้สมาชิกมีเป้าหมายและแรงจูงใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การทำงานที่เป็นระบบจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิก และเป็นปัจจัยที่สร้างคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานที่มีความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ แต่ถ้าความเป็นหุ้นส่วนเกิดจากการจัดตั้งและรับรองโดยผู้ที่ปฏิบัติงานไม่ได้มีเจตนาในการรวมตัวกันมาแต่แรก จะมีผลต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะงานด้านยาเสพติดที่ไม่ยั่งยืน เนื่องจากเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง กำหนดเป้าหมายและแผนงานระยะยาว ต้องมีการทบทวนเป้าหมายและบทบาทร่วมกันอยู่ตลอดเวลา

ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนส่งอิทธิพลผลต่อการปฏิบัติงาน ดังการศึกษาของ Alford (2006) พบว่าการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของบุคคลมีสาเหตุมาจากการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ และการศึกษาในบริบทของการป้องกันยาเสพติดในชุมชน เช่น การศึกษาของ ปาน กิมปี (2540) ที่พบว่าการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนจะก่อให้เกิดพลังในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน และสอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม

ทั้งสองกลุ่มที่สรุปว่าการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ในด้านการเรียนรู้แบบร่วมกัน หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ในเวทีการประชุมเครือข่ายและการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานของบุคคลและทีมงาน การแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน การประชุมในระดับเครือข่ายในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ การเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดความคิดและการยอมรับร่วมกันก่อนการปฏิบัติ จะส่งผลให้สมาชิกเกิดความมั่นใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทาง การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน จึงมีความสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชน เนื่องจากสมาชิกไม่มีเวลาศึกษาในโรงเรียนจากการที่ต้องประกอบอาชีพ จึงสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้แบบต่างๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล เครือข่ายหรือชุมชน ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ รวมไปถึงการเรียนรู้แบบเป็นทางการ เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้จากการได้รับข้อมูลข่าวสาร และเกิดทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝน ได้แก่ การบำบัดรักษาผู้เสพที่ผ่านการบำบัดและการฝึกอาชีพทดแทน เป็นต้น

สรุปการอภิปรายข้อค้นพบจากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย 3 ด้าน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในชุมชน มีทั้งอิทธิพลทางตรงที่ส่งไปสู่การปฏิบัติงาน และมีการส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรแฝงภายใน เริ่มต้นจากปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลต่อปัจจัยความเป็นหุ้นส่วน ขั้นตอนในการเริ่มต้นเส้นทางอิทธิพลนี้ อธิบายได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมเริ่มต้นจากการสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ตระหนัก และเข้าร่วมกันแก้ไขปัญห เช่น การสนับสนุนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสนทนา (Facilitated dialogue) ที่ต้องถูกกระตุ้นจากผู้ให้การสนับสนุน (Facilitators) ในด้านข้อมูลและความจริงใจเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ จะทำให้สมาชิกเครือข่ายได้รับการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตน ซึ่งเมื่อเกิดความต้องการที่จะทำงานร่วมแล้วก็จะนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำงานร่วมกันต่อไป

2. ระดับของปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยแต่ละด้านส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้วยระดับอิทธิพลที่แตกต่างกัน และยังพบความแตกต่างกันในปัจจัยด้านเดียวกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง จากผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของตัวแปรสังเกตได้ที่วัด ตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัวแปร ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ $p \leq 0.05$ ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่ม

ตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม และพบว่าลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของทั้ง 2 กลุ่มสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1-3 แต่ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 4 คือ ไม่พบความแตกต่างของเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝง ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ 2 กลุ่มตัวอย่าง แต่ผลการเปรียบเทียบระดับของปัจจัยส่งอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานพบว่ามีความแตกต่างกัน ซึ่งจะแยกอภิปรายตามเส้นทางอิทธิพล ดังนี้

2.1 อิทธิพลจากตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปฏิบัติงาน

การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันทั้งสองกลุ่มตัวอย่างแต่มีขนาดอิทธิพลแตกต่างกัน โดยขนาดอิทธิพลของกลุ่มที่ 2 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่ 1 โดยมีค่าเท่ากับ 0.58 ในขณะที่กลุ่มที่ 1 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.27 ความแตกต่างในส่วนนี้อธิบายได้ว่าหากกลุ่มที่ไม่เป็นทางการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากปัจจัยด้านต่างๆที่ดี จะทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้นมากกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ เนื่องจากการที่เป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการที่ไม่ได้การรับรองและการกำกับการปฏิบัติโดยหน่วยงานภาครัฐทำให้ขาดทิศทางและเป้าหมายเฉพาะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะตัว เนื่องจากเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการมีภารกิจหลายด้าน ต้องการการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าโดยเฉพาะการสนับสนุนจากคนในชุมชนและครอบครัวในด้านกำลังใจและการให้ได้รับความปลอดภัยในการปฏิบัติงานจากผู้นำในชุมชน จากข้อมูลพื้นฐานพบว่าสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายทั้งสองกลุ่มมีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ซึ่งแสดงถึงความไม่พร้อมทางเศรษฐกิจและเป็นไปในทิศทางเดียวกับระดับการศึกษาน้อย ทำให้สมาชิกที่ได้รับการสนับสนุนในทางสังคมที่ดี เช่น จากครอบครัวด้านการทำงานแทนหรือให้กำลังใจในการปฏิบัติงานก็จะทำให้มีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น และเมื่อพิจารณาถึงอายุของสมาชิกที่อยู่ระหว่าง 46-50 ปี จัดว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ชีวิตและมีบุตรหลานที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดซึ่งประสงค์เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดเพื่อปกป้องบุตรหลาน ของตน แต่ในขณะเดียวกันยังต้องทำงาน และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของเพศจะพบว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง เนื่องมาจากการปฏิบัติงานมีความเสี่ยงและยากลำบากตรากตรำ ต้องใช้ความอดทนและความเข้มแข็งจากเพศชาย ในขณะที่การเป็นอาสาสมัครจะต้องเสียสละเวลาและทรัพย์สินส่วนตัว อันจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือของคนในครอบครัวและชุมชน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูง ส่วนใหญ่ขนาดความสัมพันธ์มากกว่า 0.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq 0.05$ โดยกลุ่มที่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.27-0.75 ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.37-0.73 เมื่อพิจารณาประกอบกับเหตุผลตามความคิดเห็นของกลุ่มสนทนาทั้งสอง พบว่า

กลุ่มที่ 1 มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม จากแหล่งต่างๆ ทุกด้าน ได้แก่ ทรัพยากร เช่น การสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และการสนับสนุนด้านข้อมูล ความรู้ วิชาการ และด้านจิตใจ จากการรับรองยกย่องชื่นชมให้กำลังใจ สำหรับในกลุ่มที่ 2 มีเห็นเช่นเดียวกันว่าการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมในด้านทรัพยากร ข้อมูลข่าวสาร จากประชาชนและผู้นำในพื้นที่และด้านจิตใจจากครอบครัวในการเป็นกำลังใจและการทำงานแทนกันเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของบุญชัย วงศ์เต๊ะจ๊ะ (2545) พบว่าการสนับสนุนจากผู้นำและองค์กรภาครัฐและเอกชน มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติด ในชุมชนพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และการศึกษาของ Elton (2003) พบแนวโน้มของใช้รูปแบบการสนับสนุนทางสังคมมากขึ้นและมีองค์กรเครือข่ายหรือคณะกรรมการผลักดันให้เป็นนโยบายสำหรับการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในชุมชนเพื่อให้การปฏิบัติงานของเครือข่ายเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงสรุปได้ว่าการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนจะดีขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ในด้านทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณ และเครื่องมือ อุปกรณ์สำนักงานและกำลังคน โดยเฉพาะจากแหล่งหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งได้แก่ ข้อมูลและงบประมาณ ทรัพยากร รวมทั้งการรับรอง ยกย่องชื่นชมให้กำลังใจ ที่หน่วยงานภาครัฐควรจะต้องจัดให้มีการแจกรางวัลเชิดชูเกียรติ ซึ่งสมาชิกเครือข่ายต้องการสิ่งเหล่านี้มาก เสมือนการมอบอำนาจจากราชการให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันยาเสพติดแทน

2.2 อิทธิพลจากตัวแปรความเป็นหุ้นส่วนที่มีต่อการปฏิบัติงาน

ความเป็นหุ้นส่วนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานสอดคล้องกันทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง แต่มีขนาดอิทธิพลแตกต่างกัน โดยขนาดอิทธิพลของกลุ่มที่ 2 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่ 1 เล็กน้อย เท่ากับ 0.32 และ 0.28 ตามลำดับ อธิบายความแตกต่างนี้ได้ว่าความเป็นหุ้นส่วนของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่ไม่เป็นทางการ ที่วัดจาก 3 ด้าน ได้แก่ การมีเป้าหมายเดียวกัน การกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกันและการทำงานที่เป็นระบบ มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานมากกว่ากลุ่มที่เป็นทางการเนื่องจากสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ขาดการกำหนดบทบาทและมีเป้าหมายการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดที่ชัดเจน เนื่องจากเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการจะมีเป้าหมายการปฏิบัติงานในหลายด้านนอกเหนือจากการปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เช่น งานด้านปกครอง สาธารณสุขและงานด้านเศรษฐกิจ ทำให้การปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดไม่บรรลุผลชัดเจน จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงอธิบายได้ว่าหากกำหนดตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ วาระการทำงานและการประชุมที่ชัดเจนให้กับสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ จะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างคู่ตัวแปร สังเกตได้ของตัวแปรความเป็นหุ้นส่วนกับการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูง ส่วนใหญ่ขนาดความสัมพันธ์มากกว่า 0.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq 0.05$ โดยกลุ่มที่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.58-0.72 ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.37-0.72 ประกอบกับเหตุผลตามความคิดเห็นของกลุ่มสนทนาทั้งสอง พบว่ากลุ่มที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน ในด้านการมีเป้าหมายร่วมกันและการกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน จะทำให้สมาชิกแต่ละคนมีเป้าหมายและมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อรับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้การทำงานที่เป็นระบบจะมีผลประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิก และเป็นปัจจัยที่สร้างคุณลักษณะของการทำงานที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ น่าเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ความเป็นหุ้นส่วนถ้าหากเกิดจากการจัดตั้งและรับรองโดยไม่ได้มีเจตนามาแต่แรกจะมีผลต่อการปฏิบัติที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งในกลุ่มที่ 2 เห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับการปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน ในด้านการมีเป้าหมายและรับผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะในสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ มีความผูกพันทางจิตใจมากกว่าเงื่อนไขอื่นใด การมีเป้าหมายเดียวกันเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งและจิตวิญญาณร่วมในการทำงาน โดยเฉพาะงานยาเสพติดที่ต้องอาศัยการบูรณาการเป้าหมายและชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยที่จะเกิดกับชุมชน หากไม่มีการรวมพลังและสร้างค่านิยม กำหนดเป็นเป้าหมายร่วมกันในการเอาชนะปัญหา ยาเสพติด สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนิต โปทยาและคณะ (2544) ศึกษาสถานภาพและการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด ทำการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่ม องค์กรชุมชนที่ดำเนินงานในจังหวัดน่าน โดยพบว่าปัจจัยเงื่อนไข ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของเครือข่ายได้แก่ 1) การตระหนัก รับรู้ปัญหาและการสร้างแนวร่วม 2) เป็นหุ้นส่วนในการกำหนด เป้าหมาย บทบาทและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน 3) การทำงานที่เป็นระบบ ตามแนวคิดของจีระ หงส์ลดาธรรมย์ (2548) ที่เสนอว่าความเป็นหุ้นส่วนจะพัฒนาความสัมพันธ์ในเครือข่ายให้มีคุณค่ามากขึ้นและการศึกษาของ Kochan (2002) พบว่าการจัดการในลักษณะหุ้นส่วนในธุรกิจ ส่งผลต่อความสามารถ ในการปฏิบัติและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยรวมมากกว่าที่ต่างคนต่างทำ จึงสรุปได้ว่าการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับการปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน ในด้านการมีเป้าหมายและรับผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะในสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการมีความผูกพันทางจิตใจมากกว่าเงื่อนไขอื่นใด การมีเป้าหมายเดียวกันเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งและจิตวิญญาณร่วมในการทำงาน โดยเฉพาะงานด้านการป้องกัน ยาเสพติดในชุมชนนั้น ต้องอาศัยการบูรณาการเป้าหมาย และชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยที่จะเกิดกับชุมชน หากไม่มีการรวมพลังและสร้างค่านิยม กำหนดเป็นเป้าหมายร่วมกันในการเอาชนะปัญหา ยาเสพติดจะทำได้ยาก สิ่งสำคัญที่เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการต้องการมาก คือ การแบ่งปัน

ผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งทุกคนจะปฏิบัติงานอย่างทุ่มเท เมื่อเขาคิดว่าลูกหลานของเขาจะปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด

2.3 อิทธิพลจากตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการปฏิบัติงาน

การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันทั้งสองกลุ่มตัวอย่างแต่มีขนาดอิทธิพลแตกต่างกัน โดยขนาดอิทธิพลของกลุ่มที่ 1 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่ 2 คือ มีค่าเท่ากับ 0.41 ในขณะที่กลุ่มที่ 2 มีค่าอิทธิพลเพียง 0.04 อธิบายได้ว่าการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดที่เป็นทางการ เห็นว่าการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนที่วัดจาก 5 ด้านคือ การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้แบบร่วมกัน การเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงาน การเรียนรู้จากการสอนงานและการเรียนรู้แบบเป็นทางการมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานเนื่องจากสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการ จะใช้การเรียนรู้ในหลายด้านมากกว่าสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้แบบเป็นทางการประเภทการฝึกอบรม ติวงาน สมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการจะได้รับการสนับสนุนข้อมูล สื่อ ประชาสัมพันธ์และวิทยากรจากภาครัฐเข้ามาเสริมการเรียนรู้ในหลายด้าน นอกจากการเรียนรู้ร่วมกันเองภายในกลุ่มเท่านั้น อันทำให้เป็นการพัฒนาทักษะแนวคิด วิธีการและปรัชญาการแก้ไขปัญหาจากบุคคลภายนอก ที่หลากหลายและมีประสบการณ์ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงกว่าสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ที่ใช้การเรียนรู้เพียงไม่กี่ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันจากการประชุมและการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานเท่านั้น จากข้อสรุปพบอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรผลการปฏิบัติงานและเมื่อพิจารณาจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจะพบเส้นทางอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนไปยังตัวแปรผลการปฏิบัติงานและมีทิศทางเป็นบวก แสดงให้เห็นว่าถ้ามีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเครือข่ายนอกระบบโรงเรียน จะส่งผลให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในเครือข่ายมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ทำให้มีผลปฏิบัติงานที่ดีและยังมีคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานที่ดี

หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูง ส่วนใหญ่ขนาดความสัมพันธ์มากกว่า 0.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq 0.05$ โดยกลุ่มที่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.50-0.77 ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.45-0.68 ดังเหตุผลตามความคิดเห็นของกลุ่มสนทนาทั้งสองดังนี้ กลุ่มที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติงานด้านการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพนอกจากแรงจูงใจด้านผลตอบแทนแล้ว

ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการพัฒนาตัวผู้ปฏิบัติในด้านองค์ความรู้ ประสบการณ์การปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกันในเครือข่ายและนอกเครือข่าย ในลักษณะของการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนซึ่งเครือข่ายในกรุงเทพมหานครที่เป็นทางการจะมีการสนับสนุนโดยหน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะสำนักงานเขต หรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. ที่จัดการฝึกอบรม ดูงาน เวทีการสัมมนาในวาระต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานป้องกันยาเสพติดโดยตรงและงานด้านการพัฒนาต่างๆที่มีความเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดเช่นเดียวกัน องค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนจะก่อให้เกิดประสิทธิผลการปฏิบัติและคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานในด้านการเฝ้ารู้ พัฒนาตนและการจัดการความรู้ในชุมชนหรือในเครือข่ายที่เป็นระบบและเป็นทางการ กลุ่มที่ 2 เห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ในด้านการเรียนรู้แบบร่วมกันหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเวทีการประชุมเครือข่าย และการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานของบุคคล ทีมงาน การประชุมทำงาน การแก้ไขปัญหายาเสพติดในการปฏิบัติงาน ของเวทีการประชุมในระดับเครือข่ายในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ จะทำให้เกิดความคิดและการยอมรับร่วมกันก่อนการปฏิบัติ ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทาง เนื่องจากการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน มีความสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันยาเสพติดในชุมชนมากกว่าการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เนื่องจากสมาชิกโดยส่วนใหญ่ไม่มีเวลาศึกษาในโรงเรียนจากความจำเป็นในการประกอบอาชีพ อีกทั้งไม่มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา เพียงแต่เป็นองค์ความรู้ที่สกัดออกมาจากการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนของผู้ปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนกันในแต่ละระหว่างเครือข่ายหรือในชุมชน แต่การเรียนรู้แบบเป็นทางการยังคงมีบทบาทในด้านความรู้หรือทักษะใหม่ๆ ที่ภาครัฐต้องจัดการฝึกอบรม ผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของเอ็อมเด็อน ไชยหาญ (2542) ศึกษาลักษณะเครือข่ายชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน พบว่าเครือข่ายชุมชนที่ทำกิจกรรมด้านยาเสพติดในชุมชนเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีการสร้างการเรียนรู้จากการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในชุมชนของตนเอง และปัญหาของเครือข่ายการเรียนรู้เกิดจากการขาดความรู้ แนวคิดในการทำกิจกรรม สำหรับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ การส่งเสริมทางด้านวิชาการ เทคนิควิธีการเรียนรู้ศึกษา ดูงานและการจัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาของ Slaughter (2004) พบว่าความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลมีผลต่อการปฏิบัติงานที่มีลักษณะเฉพาะและการส่งเสริมประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน ก็ต้องอาศัยการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆเช่นกัน แนวคิดของ Burman; Motowidlo (1997) การเรียนรู้ยังเป็นตัวพยากรณ์ความสามารถในการปฏิบัติงาน และงานวิจัยของ Latham (1996) พบว่าการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการกำหนดคุณภาพของการปฏิบัติงาน

จากผลการวิเคราะห์พบว่าการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้วยค่าอิทธิพลที่แตกต่างกัน เนื่องจากตัวแปรแฝงการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนวัดจากการเรียนรู้ 5 ประเภท ที่กลุ่มตัวอย่างที่ 2 คือ กลุ่มที่ไม่เป็นทางการได้รับรู้พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้เพียงไม่กี่ชนิด มีเพียงการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนการเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากการสอนงานและการเรียนรู้แบบเป็นทางการ สมาชิกใช้การเรียนรู้ประเภทนี้ไม่มากนัก และขาดการพัฒนา ซึ่งนักการศึกษาในระบบโรงเรียนและนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือนักพัฒนาชุมชนในองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนประเภทดังกล่าวให้เพิ่มมากขึ้น แม้ที่ผ่านมาพบว่าทั้งภาครัฐและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องจะมีความพยายามที่สร้างการเรียนรู้ประเภทที่เป็นทางการ ให้กับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการนี้ เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้ทั้งในด้านการป้องกัน การบำบัดรักษา รวมถึงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจำนวนมาก รวมทั้งการสร้างวิทยากรชุมชนในลักษณะของวิทยากรกระบวนการที่ไปกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนต่างๆด้วยตนเองแต่จากผลการวิจัยกลับพบว่าการเรียนรู้ประเภทนี้ของสมาชิกในเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการยังมีไม่มากเท่าที่ควร

3. ระดับของปัจจัยที่ส่งอิทธิพลระหว่างกันในตัวแปรสาเหตุ (Factors variable) ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างของเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แต่พบความแตกต่างของระดับของปัจจัยที่ส่งผลระหว่างกันในตัวแปรสาเหตุ (Factors variable)

ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม (SSUPP) ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ความเป็นหุ้นส่วน (PARTNER) และการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน (LEARN) ซึ่งแต่ละปัจจัยมีระดับของอิทธิพลที่ส่งระหว่างกัน และพบความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แยกอภิปรายได้ดังนี้

3.1 อิทธิพลของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อความเป็นหุ้นส่วน

การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเป็นหุ้นส่วน ที่สอดคล้องกับทั้ง 2 กลุ่ม แต่แตกต่างกันที่ขนาดอิทธิพลของกลุ่มที่ 2 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่ 1 เล็กน้อย คือ มีค่าเท่ากับ 0.90 และ 0.86 ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบสมมติฐานการวิจัยที่แสดงว่าการสนับสนุน

ทางสังคมด้านอารมณ์ ความรู้สึก ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีผลทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของตน ซึ่งกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีค่าอิทธิพลมากกว่าแสดงถึง การจะเข้าร่วมกันเป็นหุ้นส่วนกัน จะต้องใช้ปัจจัยด้านจิตใจที่ได้รับการสนับสนุนมากกว่า เนื่องจากการรวมกลุ่มทำงานร่วมกันในเรื่องยาเสพติดต้องอาศัยความไว้วางใจ และมีจิตสำนึกร่วมในการทำงานที่มีความเสี่ยงและยากลำบาก ต้องอาศัยความอดทน พากเพียร รวมทั้งการเคารพและยอมรับในบทบาทซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มสนทนาที่ระบุว่าเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการจะต้องได้รับ การสนับสนุนทางสังคมที่ดี โดยเฉพาะทางด้านจิตใจจึงจะทำให้กล้าที่จะออกมาทำงานร่วมกัน เพื่อต่อสู้กับกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่มีอิทธิพลในชุมชน หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมกับความเป็นหุ้นส่วน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูง ส่วนใหญ่ขนาดความสัมพันธ์มากกว่า 0.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq 0.05$ โดยกลุ่มที่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.24-0.65 ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ มีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.31-0.71 ดังเหตุผลตามความคิดเห็นของกลุ่มสนทนาทั้งสองดังนี้ กลุ่มที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าหากได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในด้านข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร เช่น งบประมาณ การให้การยอมรับ ด้วยการรับรองและเชิดชูเกียรติ ส่งผลต่อจิตใจของสมาชิกเครือข่ายที่ปฏิบัติงาน จากแหล่งหน่วยงานราชการในพื้นที่หรือองค์กรพัฒนาเอกชนหรือหน่วยงานเอกชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างการยอมรับและร่วมแรงร่วมใจให้เกิดความร่วมมือ ทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนกัน ที่เกิดจากการกระตุ้นจากภาครัฐ และมีการจัดการองค์กรที่เป็นระบบ มีการรับผลประโยชน์ร่วมกันคือ ชุมชนปลอดปัญหาจากยาเสพติด กลุ่มที่ 2 เห็นสอดคล้องกันว่าถ้าหากได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในด้านข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร และจิตใจ จากแหล่งที่ใกล้ชิดตัวและไว้วางใจมากที่สุด คือ ครอบครัวและประชาชนและผู้นำชุมชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างการยอมรับและร่วมแรงร่วมใจให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจระหว่างกันจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน สำหรับการสนับสนุนจากภาครัฐ ต้องการความร่วมมือในการทำงาน โดยเฉพาะความจริงจัง และจริงใจที่จะเป็นภาคีกันอย่างแท้จริง ในส่วนของภาคเอกชน ยังมีบทบาทในการสนับสนุนด้านต่างๆค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ Hamilton (2006) การสนับสนุนทางสังคมของผู้นำในเครือข่ายจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ในการสนับสนุนนี้ยังรวมไปถึงการสนับสนุนด้านต่างๆ ที่จะสัมพันธ์กับหน้าที่การทำงาน และสอดคล้องงานวิจัยของถนัด ไบยา และคณะ (2544) ศึกษาสถานภาพและการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่าปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้แก่แรงสนับสนุนจากองค์กรภายนอกและประชาชนในชุมชน

จึงสรุปได้ว่าถ้าหากได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในด้านข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร และจิตใจ จากแหล่งที่ใกล้ชิดและไว้วางใจมากที่สุด คือ ครอบครัว ประชาชนและผู้นำชุมชน มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างการยอมรับและร่วมแรงร่วมใจให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจระหว่างกัน จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน สำหรับการสนับสนุน จากภาครัฐ ต้องการความร่วมมือในการทำงานโดยเฉพาะความจริงจังและจริงใจที่จะเป็นภาคีกัน อย่างแท้จริง ในส่วนของภาคเอกชน ยังมีบทบาทในการสนับสนุนด้านต่างๆ ค่อนข้างน้อย

3.2 อิทธิพลของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการเรียนรู้ ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน

การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียนที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม แต่แตกต่างกันที่ขนาดอิทธิพลของกลุ่ม ที่ 2 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่ 1 คือ มีค่าเท่ากับ 0.88 และ 0.59 ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบสมมติฐาน การวิจัยที่แสดงว่าการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ความรู้สึก ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร จากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียน เพื่อการแก้ไขปัญหาเสพติดของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการจะมีค่าอิทธิพล มากกว่า เนื่องมาจากการที่สมาชิกเข้าร่วมด้วยกันอย่างไม่เป็นทางการในข้อมูลความคิดเห็นจาก การทำการอภิปรายกลุ่ม พบชัดเจนว่าสมาชิกในเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการมีระดับรายได้เฉลี่ยน้อย และมีอายุน้อยกว่าซึ่งเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถเข้าร่วมในลักษณะที่เป็นทางการได้ เนื่องจาก ติตภาระกิจในการทำงานประจำ และมีภาระในด้านครอบครัว มากกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ ในการ เข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน ประชุม ปรีกษา หรือ หากสมาชิกมีเวลาหรือมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ มากขึ้น จะทำให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้านต่างๆเพิ่มขึ้น รวมทั้งในด้านการเรียนรู้ตามอัธยาศัย นอกจากนี้ กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จากข้อมูลพื้นฐานพบว่าส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดและมีประสบการณ์ การทำงานที่ยาวนานกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ แต่ส่วนใหญ่มักอาศัยการจูงใจจาก ผู้นำในชุมชนค่อนข้างมาก หรือได้รับการสนับสนุนจากผู้นำในสังคม รวมทั้งคนในชุมชนนั้นๆ ที่คอยให้กำลังใจในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยการสนับสนุนใน ด้านจิตใจมีความสำคัญมากที่สุด หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมกับการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ นอกระบบโรงเรียน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูง ส่วนใหญ่มีขนาดความสัมพันธ์มากกว่า 0.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq 0.05$ โดยกลุ่มที่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.28-0.75 ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.26-0.77 ดังเหตุผลตามความคิดเห็นของกลุ่มสนทนาทั้งสองดังนี้ กลุ่มที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้แบบเป็นทางการ เช่น

การฝึกอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมต่างๆรวมทั้งการสอนงาน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ในด้านข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร เช่น งบประมาณ สื่อการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และหนังสือ เอกสาร ทางวิชาการ จากภาคราชการและเอกชน สำหรับกลุ่มที่ 2 เห็นสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้แบบร่วมกัน การเรียนรู้แบบที่ไม่เป็นทางการ จากการประชุม จากประสบการณ์การทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในเครือข่าย รวมทั้งการดูงานนอกเครือข่าย ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ในด้านข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้จากแหล่งประชาชนและผู้นำชุมชน เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาเสพติดระหว่างเครือข่ายจะเป็นตัวกระตุ้นและสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆตามมาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hamilton (2006) การสนับสนุนทางสังคมของผู้นำในเครือข่ายจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ในการสนับสนุนนี้ยังรวมไปถึงการสนับสนุนด้านต่างๆ ที่จะสัมพันธ์กับโครงสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ในเครือข่ายที่เกิดจากโครงสร้างที่เหมาะสมจะสนับสนุนความสามารถขององค์กร และแนวคิดของบุญชัย วงศ์เต็จ๊ะ (2545) พบว่าการสนับสนุนทางวิชาการ ทรัพยากรจากภาครัฐ และเอกชน การได้รับความปลอดภัยและยกย่องเชิดชูจากสังคม ส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยการแสวงหาความรู้ ข่าวสารอันถูกต้องและการเพิ่มทักษะความรู้ ความสามารถจากเวทีแลกเปลี่ยน การประชุม การสะสมประสบการณ์จากการทำงานและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเรียนรู้แต่ละประเภทที่อยู่นอกระบบโรงเรียนที่เกิดขึ้นภายในเครือข่าย การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มที่ทำการศึกษาเป็นกลุ่มของอาสาสมัครที่มีได้รับผลตอบแทนในรูปค่าจ้าง จากข้อมูลพื้นฐานพบว่าสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชน มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 46-50 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ชีวิตและมีบุตรหลานที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและมีระดับรายได้ต่ำที่ยังต้องทำงานและหาเวลาว่างนอกเหนือจากการทำงานปกติเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทั้งการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมีกิจกรรมการฝึกอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนเพื่อไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับขบวนการค้ายาเสพติด และการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนบำบัดผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาจากโรงพยาบาลและอื่นๆ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนและเกิดขึ้นโดยคนในชุมชนเอง การจัดการฝึกอบรมหรือกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบมีความจำเป็นมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน และต้องมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนและกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นผู้ใหญ่ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ตรงตามบริบทของกลุ่ม ได้แก่ วัฒนธรรมและประสบการณ์ของผู้เรียนตามแนวคิดของ Know (1980) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาของผู้ใหญ่ต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและชี้นำตนเองได้ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา และแนวความคิดของ อาชัญญา รัตนอุบล (2539) โดยมีการผสมผสานระหว่างการศึกษา การฝึกอบรมและการเรียนรู้ ต่างๆซึ่งยังรวมถึงการศึกษาชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและพัฒนาศักยภาพ การพึ่งพาตนเอง อุ่นตา นพคุณ (2523) สอดรับกับทิศทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ ที่มุ่งหมายให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะส่งผลให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้ด้วยตนเองตามแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมา ผ่านการปฏิบัติงานของบุคคลที่เป็นสมาชิกเครือข่ายใน ชุมชน ตามรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบ โรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะนักการศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน (Facilitators) ซึ่งที่สามารถอธิบาย ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี

3.3 อิทธิพลของตัวแปรความเป็นหุ้นส่วนที่มีต่อการเรียนรู้ในเครือข่าย การเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน

ความเป็นหุ้นส่วนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบ โรงเรียนที่สอดคล้องกับทั้ง 2 กลุ่ม แต่แตกต่างกันที่ขนาดอิทธิพลของกลุ่มที่ 1 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่ 2 คือ มีค่าเท่ากับ 0.38 และ 0.07 ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบสมมติฐานการวิจัยที่แสดงว่าความเป็น หุ้นส่วนที่วัดจาก 3 ด้านคือ การมีเป้าหมายเดียวกัน การกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน การทำงานที่เป็นระบบมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ของ ตัวแปรความเป็นหุ้นส่วนกับการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน มีความสัมพันธ์ อยู่ในระดับกลางถึงสูง ส่วนใหญ่ขนาดความสัมพันธ์มากกว่า 0.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p \leq 0.05$ โดยกลุ่มที่เป็นทางการ มีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.54-0.65 ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็น ทางการมีช่วงสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง 0.50-0.67 ดังเหตุผลตามความคิดเห็นของกลุ่มสนทนา ทั้งสองดังนี้ กลุ่มที่ 1 เห็นสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในแบบที่เป็นทางการ เช่น การฝึกอบรม สัมมนา ดูงานจากชุมชนที่ประสบ ความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน ในด้านการทำงานที่เป็นระบบ ที่มีการกำหนด บทบาทและมีการจัดตั้งองค์กรที่เป็นรูปธรรม มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการรับรอง จากภาครัฐ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำงานและสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย การเรียนรู้ของสมาชิกส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์จากทางการในรูปแบบการสัมมนา ดูงาน ฝึกอบรม กลุ่มที่ 2 เห็นสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้แบบร่วมกัน ในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ที่เกิดจาก

ประสบการณ์ทำงานของแต่ละคน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วน ในด้านการมีเป้าหมาย และผลประโยชน์ร่วมกัน คือ การปลอดจากปัญหาเสียดุลและความต้องการพัฒนาให้ชุมชน นำอยู่ และมีสาเหตุมาจากการกำหนดบทบาทของสมาชิกที่ทำหน้าที่แตกต่างกันไปจะทำให้มีการเรียนรู้ร่วมกันในหน้าที่ต่างๆ ที่ตนขาดประสบการณ์ ส่วนการเรียนรู้ตามอรรถาคัยเป็นเรื่องของส่วนบุคคลสอดคล้องกับแนวคิดของ Hamilton (2006) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการมีเรียนรู้ เพื่อสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร พบว่า กระบวนการสร้างความสำเร็จของเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสร้างปัจจัยด้าน ความเป็นหุ้นส่วน ได้แก่ การมีจิตสำนึกและสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม การกำหนดโครงสร้างและระบบการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันและการกำหนดวัตถุประสงค์หรือกลยุทธ์ในทางธุรกิจ ที่ชัดเจนรวมทั้งการกำหนดและทำความเข้าใจบทบาทของหุ้นส่วนแต่ละคนและงานวิจัยของ ไกรสุข สิ้นสุข (2545) พบว่ากระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน ยาเสพติด ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนจาก นำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อจัดการกับปัญหา ยาเสพติดในชุมชนด้วยวิธีการ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างพลังให้ชุมชนในแนวทางการมีส่วนร่วม และเสนอกระบวนการสร้างการเรียนรู้จากจัดการประชุม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้จากประสบการณ์จากชุมชนอื่นๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว โดยเสนอให้มีการสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนและขยายเครือข่ายเพื่อสร้างพลังและความยั่งยืน ในการแก้ปัญหา

สำหรับปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ พบว่าในกลุ่มสมาชิก เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันในเครือข่ายแบบยังไม่เป็นระบบและไม่มีเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้ขาดการเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่จะมุ่งแก้ไข ปัญหานั้น รวมไปถึงส่งผลต่อการเรียนรู้ร่วมกัน เนื่องจากขาดการเป็นหุ้นส่วนกันมาก่อน ซึ่งทำให้ ไม่เกิดความหมายของคำว่าหุ้นส่วนการเรียนรู้ ทำให้เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการมีค่าอิทธิพลของ ตัวแปรการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานต่ำลงไปด้วย อันเนื่องมาจากอิทธิพลทางอ้อมที่ปัจจัย ความเป็นหุ้นส่วนส่งผ่านมายังปัจจัยการเรียนรู้ในเครือข่ายนอกระบบโรงเรียนน้อยเช่นเดียวกัน ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการสร้างหุ้นส่วนการเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดขึ้น ทั้งในระดับของบุคคล องค์กร และระดับของเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้าน ให้เกิดขึ้นในเครือข่าย การเรียนรู้ที่อยู่ในนอกระบบโรงเรียน ซึ่งนอกจากการสร้างความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกันให้ เกิดขึ้นแล้ว ยังเป็นการสร้างบรรยากาศการกระตือรือร้นและมีทิศทางในการเรียนรู้ที่ชัดเจนว่า จะเรียนรู้ไป เพื่อวัตถุประสงค์ใดและอย่างไร องค์ความรู้ที่ได้รับจากผลการวิจัยจึงเป็นไปตามที่ อาชัญญา รัตนอุบล (2539) ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า มีความหมายครอบคลุมถึงมวล

ประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากสังคมและการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ จากการได้มีโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกอาชีพหรือเพื่อพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่อง อันจะเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายการป้องกัน ยาเสพติดที่เป็นผู้ใหญ่เกิดพัฒนาการเรียนรู้ในด้านต่างๆ และปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ

4. เส้นทางการอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของทั้งสองกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเส้นทางการอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝง ที่เป็นตัวแปรปัจจัยที่มีต่อตัวแปรผล คือ การปฏิบัติงาน พบว่า

การสนับสนุนทางสังคม (SSUPP) มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อมของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ซึ่งอธิบายได้ว่าเมื่อเพิ่มระดับการสนับสนุนทางสังคม ในด้านจิตใจ ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรจาก 4 แหล่ง ได้แก่ ครอบครัว ประชาชนและผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการและเอกชน จะส่งผลทางตรงให้การปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกัน ยาเสพติดในชุมชนดีขึ้น โดยการพิจารณาค่าอิทธิพล จะแยกพิจารณาทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางตรง โดยกลุ่มที่ 1 ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม (SSUPP) มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มที่ 2 โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.88 และ 0.91 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางอ้อมจะพบว่าตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม (SSUPP) มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานในทางอ้อมมากกว่ากลุ่มที่ 2 คือ ค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.61 และ 0.33 ตามลำดับ โดยส่งค่าอิทธิพลผ่านตัวแปรแฝงภายในอีก 2 ตัว ได้แก่ ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน (LEARN) และตัวแปรความเป็นหุ้นส่วน (PARTNER) อธิบายได้ว่ากลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการ เมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้นแล้ว การปฏิบัติงานจะเพิ่มขึ้นมากเพียงใดยังต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการเรียนรู้และความเป็นหุ้นส่วนที่ส่งอิทธิพลผ่านมาทางอ้อม

ตัวแปรความเป็นหุ้นส่วน (PARTNER) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง สมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อธิบายได้ว่าหากมีความเป็นหุ้นส่วน ในด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกัน และมีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้นเท่าไร ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นตาม แม้ว่ากลุ่มที่ 1 ตัวแปรความเป็นหุ้นส่วน (PARTNER) จะมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มที่ 2 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.28 และ 0.32 ตามลำดับก็ตาม แต่ตัวแปรความเป็นหุ้นส่วน (PARTNER) กลับมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานทางอ้อมมากกว่า คือ มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.15 และ 0.00 ตามลำดับ ซึ่งทำให้ค่าอิทธิพล

รวมมีค่าสูงกว่ากลุ่มที่ 2 ด้วยค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.43 และ 0.32 ตามลำดับ เนื่องมาจากการส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรแฝงภายในอีก 1 ตัวคือ ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้บนระบบโรงเรียน (LEARN) อธิบายได้ว่ากลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการ เมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้นแล้ว ผลการปฏิบัติงานจะเพิ่มขึ้นมากเพียงใดยังต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการเรียนรู้ที่ส่งอิทธิพลผ่าน อีกทั้งกลุ่มที่ 1 สมาชิกเครือข่ายที่เป็นทางการมีค่าอิทธิพลของตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้บนระบบโรงเรียน (LEARN) ต่อการปฏิบัติงานสูงกว่ากลุ่มที่ 2

ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้บนระบบโรงเรียน (LEARN) มีเฉพาะอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานเท่านั้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีค่าอิทธิพลมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ 2 อย่างชัดเจน ด้วยขนาดของอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.41 และ 0.04 ตามลำดับ

สรุปได้ว่าการเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าตัวแปรสาเหตุด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้บนระบบโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคมและความเป็นหุ้นส่วนของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 4 (ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้บนระบบโรงเรียนด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วนของกลุ่มตัวอย่าง มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม)

5. การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ด้วยโปรแกรมลิสเรล เวอร์ชัน 8.72

5.1 การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ในคราวแรกผู้วิจัยไม่สามารถวิเคราะห์ออกมาได้เนื่องจากลักษณะของข้อมูลที่เก็บ (Covariance Matrix) ประสบปัญหาที่เรียกว่า Non-positive Matrix เป็นปัญหาที่เกิดจาก Matrix ที่วิเคราะห์ไม่สามารถนำไป Inverse แก่สมการออกมาได้ สาเหตุของการเกิดปัญหาดังกล่าวมาลักษณะของข้อมูลที่วิเคราะห์ จากการให้ข้อมูลจากประเมินตนเองของผู้ตอบ ในการวิจัยพบว่าหลายข้อคำถามมีค่าที่คล้ายกัน อาจเป็นเหตุผลเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับประถมและมัธยม ถึงร้อยละ 83.7 แม้ว่าผู้วิจัยจะทำการปรับเครื่องมืออย่างดีโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญก็ตาม สำหรับทางแก้ไขปัญหานี้ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าจะดำเนินการแก้ไขอย่างไรจึงจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องทดลองแก้ปัญหาลหลายแนวทางจนวิเคราะห์ผลออกมาได้ ซึ่งจะต้องอาศัยเวลาและประสบการณ์ในการตรวจสอบค่าสถิติต่างๆในผลการวิเคราะห์ แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญห

จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การยอมกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกต (Theta Delta, Theta Epsilon) ให้มีความสัมพันธ์กันได้

5.2 การกำหนดตัวแปรในการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในครั้งนี้ พบว่าการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยที่ไม่ใช่การทดลอง โดยเฉพาะในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ที่ไม่สามารถสุ่มตัวอย่างได้หรือจัดกระทำตัวแปรสาเหตุได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องใช้วิธีการรวบรวมตัวแปรทุกตัวที่คาดว่าจะจะเป็นสาเหตุต่อตัวแปรตามมาศึกษาในการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์โดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานสนับสนุน ในการวิจัยนี้จึงต้องทำงานในเรื่องนี้ การวิจัยซึ่งไม่ใช่การทดลองจะต้องศึกษาทฤษฎีทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในที่นี้ คือ ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน การสนับสนุนทางสังคม ความเป็นหุ้นส่วน ที่เป็นสาเหตุของตัวแปรตาม และต้องตั้งสมมติฐานหรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรทั้งหมด ซึ่งหากในโมเดลขาดตัวแปรที่สำคัญจะทำให้การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ในงานวิจัยนี้ต้องทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและทบทวนวรรณกรรมจำนวนมากทั้งในและต่างประเทศ และศึกษาแนวโน้มของตัวแปรจากการทำตารางวิเคราะห์องค์ประกอบเรียงตามปี พ.ศ. เพื่อคัดเลือกตัวแปรมาทำการศึกษาให้เป็นระบบมากที่สุด จึงจะได้โมเดลที่มีความประหยัดและสอดคล้องกับความเป็นจริงในบริบทของงานวิจัย

5.3 ขนาดของโมเดลในการวิจัยนี้มีขนาดไม่ใหญ่มากเกินไป จากการมีตัวแปรแฝงไม่มากนักและไม่มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมีเส้นอิทธิพลไม่มากเส้น แต่มีตัวแปรสังเกตได้ที่วัดตัวแปรแฝงมีจำนวนมาก ถึง 14 ตัวแปร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทำให้การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นทั้งสองกลุ่ม ในครั้งแรกพบว่ารูปแบบสมมติฐานไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็น ผู้วิจัยต้องทำการปรับรูปแบบโดยผิวนข้อตกลงเบื้องต้นของ Lisrel ที่ว่ามีความเป็นอิสระต่อกันของความคลาดเคลื่อนของตัวแปรแฝง (ค่า Theta Delta และ Theta Epsilon) ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 1 ผลทำให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็น โดยไม่มีการปรับเพิ่มลดเส้นทางที่แสดงอิทธิพลทางตรงให้ลดลงเป็นโมเดลลดรูป ซึ่งได้รูปแบบที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรตาม คือการปฏิบัติงานได้สูงและสอดคล้องกันทั้งสองกลุ่ม

5.4 การเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลในรูปแบบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มในคราวแรก ใช้การวิเคราะห์จากดุลยพินิจของผู้วิจัยในการเปรียบเทียบรูปแบบและเส้นทางโดยนำเอาค่าสัมประสิทธิ์มาอภิปรายเปรียบเทียบกัน จากการวิเคราะห์รูปแบบและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของกลุ่มตัวอย่างที่ละกลุ่มโปรแกรม Lisrel 8.72 ทำให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือและความ

เบี่ยงเบนที่ขาดความเป็นกระบวนการทางสถิติ เป็นแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ปรับรูปแบบของการเปรียบเทียบและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองพร้อมกันด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์แบบกลุ่มพหุ (Multiple-group SEM) อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สามารถทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนด้านการสนับสนุนทางสังคมและด้านความเป็นหุ้นส่วน มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนทำให้ได้ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ซึ่งพบว่ามี ความสอดคล้องของรูปแบบกับสมมติฐานโดยมีเส้นทางอิทธิพลเหมือนกันแต่มีความแตกต่างกันที่ระดับของอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อตัวแปรการปฏิบัติงาน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอค้นพบจากการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุดังต่อไปนี้

5.5 การวิเคราะห์ค่าสถิติวิเคราะห์ที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ จากการประมวลผลจากโปรแกรมลิสเรล พบว่าค่า P-value เท่ากับ 0.41 ถือว่ามีค่าไม่สูงมากนักแต่ถือว่ามีนัยสำคัญทางสถิติเพียงพอที่จะอธิบายว่าโมเดลสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งในตอนต้นผู้วิจัยคำนึงและต้องการอธิบายด้วยค่าสถิตินี้ จึงทำปรับแก้โมเดลด้วยการลากเส้นระหว่างตัวแปรจำนวนมากจนมีเส้นที่เชื่อมตัวแปรจำนวนมากและดูซับซ้อน ไม่เป็นโมเดลแบบประหยัด (Parsimonious model) ซึ่งแม้จะทำให้ ค่า P-value เพิ่มขึ้นและเข้าใกล้ 1 แต่ขาดความเป็นลักษณะที่ดีของโมเดลและขัดต่อทฤษฎีและวรรณกรรมที่ทบทวนมาในขั้นตอนการสร้างโมเดลสมมติฐาน เนื่องจากตัวแปรจะมีสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างกันและมีเส้นทางอิทธิพลที่จำนวนมากเกินไป ซึ่งในงานวิจัยนี้เลือกโมเดลแบบประหยัดจึงเลือกใช้ค่าสถิติตัวอื่นๆ ที่สามารถอธิบายได้ว่ารูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นดีแล้ว จากค่า GFI, CFI และ RMR แต่ไม่มีค่า AGFI เนื่องจากในโปรแกรมลิสเรล เวอร์ชัน 8.72 เมื่อวิเคราะห์แบบกลุ่มพหุจะไม่ให้ค่า AGFI มาในผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงพิจารณาค่า CAIC โดยผลวิเคราะห์ให้ค่า Saturated CAIC มากกว่าค่า Model CAIC มาประกอบการอธิบายผลได้ว่ารูปแบบสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่าสถิติตัวอื่นๆ ที่มีเหตุผลและน้ำหนักเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนพื้นที่กรุงเทพมหานครตามโมเดลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ของระบบโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคมและ

ด้านความเป็นหุ้นส่วน ที่ส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน และในขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลจากปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมและปัจจัยความเป็นหุ้นส่วน จึงสรุปได้ว่าปัจจัยการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนเป็นตัวแปรคั่นกลางที่รับและส่งอิทธิพล ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้พิจารณาเสริมปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจาก 3 ประเด็น คือ 1) เส้นทางอิทธิพล 2) ค่าอิทธิพลบนเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝง และ 3) ค่าน้ำหนักในการวัดองค์ประกอบของตัวแปรแฝง (Factor Loading) เรียงตามลำดับของตัวแปรที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานดังนี้

1.1 การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน ตามผลการวิจัยพบว่าปัจจัยดังกล่าวส่งอิทธิพลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ที่ระดับ 0.59 และ 0.88 ตามลำดับ สามารถนำผลวิจัยนี้ไปใช้ในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ เช่น อารมณ์ จิตใจ ข้อมูล ข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ จากแหล่งประชาชนและผู้นำชุมชน ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุดเท่ากับ 0.91 ในขณะที่หน่วยงานเอกชนมีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ 0.52 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทในด้านนี้ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) ที่ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ โดยผลักดันการสนับสนุนผ่านไปยังประชาชน ผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ หรือประชาชน ผู้นำชุมชน ควรสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายป้องกันยาเสพติดในชุมชนปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ด้วยการสนับสนุนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1.1.1 ด้านข้อมูลข่าวสารและข้อมูลวิชาการ โดยการให้คำแนะนำ การเสนอแนะ การชี้แนะโดยตรง รวมทั้งการสนับสนุนด้านการแสดงความคิดเห็น โดยการสะท้อนกลับหรือแสดงการเปรียบเทียบทางสังคมให้สมาชิกเครือข่ายป้องกันยาเสพติดได้ทราบว่าการปฏิบัติถูกต้องหรือไม่ รวมถึงการสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นภายในเครือข่าย

1.1.2 ด้านทรัพยากร โดยการช่วยเหลือด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุสิ่งของและการช่วยเหลือด้านปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในบริษัทที่เชื่อมต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ในการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จะต้องทำให้สมาชิกเครือข่ายเรียนรู้ถึงแหล่งที่จะให้บริการ เพื่อช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการได้ โดยให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าถึงแหล่งทรัพยากรหรือทำตัวให้คุ้นเคยกับโปรแกรมหรือหน่วยงานที่จะให้ความช่วยเหลือนี้

1.1.3 ด้านอารมณ์ ได้แก่ การเห็นคุณค่า การให้ความไว้วางใจและการรับฟังความคิดเห็นในการกระตุ้นให้เกิดการร่วมกันคิด อภิปรายและหาทางแก้ไขปัญหา

1.1.4 สร้างโอกาสให้สมาชิกมีโอกาสเข้าสมาคม โดยได้เข้าร่วมสังสรรค์ สัมมนา กับเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จและสามารถให้กำลังใจต่อกันได้ รวมทั้งการพูดคุยถึงอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน โดยให้กำลังใจเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานต่อไป

1.1.5 สร้างโอกาสทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการสื่อสารระหว่างบุคคล ให้บุคคลสามารถถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารไปยังบุคคลอื่นที่เป็นเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มสังคมอื่นๆ หรือ ในเครือข่ายที่ใกล้ชิด เพื่อสร้างความผูกพันและความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย ลดความเสี่ยงอันตรายในการปฏิบัติงาน

1.1.6 สนับสนุนด้านความเชื่อ เช่น กิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของแต่ละเครือข่าย โดยสร้างแหล่งที่จะช่วยให้สมาชิกแลกเปลี่ยน ความเชื่อ คำสอน คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ

1.1.7 สนับสนุนในการให้การประเมินผลโดยการให้ข้อมูลย้อนกลับ การเห็นพ้อง การให้การรับรอง อาจเป็นการช่วยเหลือโดยตรงหรือโดยอ้อม

1.2 ความเป็นหุ้นส่วนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกเครือข่ายที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในชุมชนเป็นผู้ใหญ่ มีความเป็นธรรมชาติและมีความเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างกันในแต่ละเครือข่าย อีกทั้งการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในชุมชนไม่ได้รับค่าจ้าง ผลตอบแทนในรูปแบบตัวเงิน และผลตอบแทนเป็นความมั่นคง ปลอดภัยของลูกหลานของคนในชุมชน ความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนจะทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความเป็นหุ้นส่วนส่งอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่ระดับ 0.38 และ 0.07 ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพิจารณาสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการเป็นหุ้นส่วนการปฏิบัติงานในการจัดการศึกษา ด้วยตนเองและมีองค์กรเครือข่ายในท้องถิ่น ร่วมรับผิดชอบ กำหนดปัญหาและวางแผนดำเนินการ อันเป็นการสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากหลักการของประชาธิปไตย และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ค่าวัดน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรความเป็นหุ้นส่วน พบว่าการกำหนดบทบาทและผลประโยชน์ร่วมกันมีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ 0.85 ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอทางเลือกในการนำผลการวิจัยเพื่อใช้ในการสร้างความเป็นหุ้นส่วนดังนี้

1.2.1 สร้างกิจกรรมความร่วมมือทางการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกว่ามีอำนาจและมีส่วนร่วมในชุมชนที่อยู่อาศัย เช่น การสร้างแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนโดยคนในชุมชน เป็นผู้ดำเนินการร่วมกัน

1.2.2 กระตุ้น สนับสนุนให้มีข้อตกลงร่วมกันหรือมีการตัดสินใจร่วมกันและมีการจัดกระบวนการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบ สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเสียสละการใช้ทรัพยากรหรือความร่วมมือในโครงการหรือกิจกรรมเฉพาะด้านที่อาจจะไม่ใช่ โครงการด้านยาเสพติดโดยตรง เช่น โครงการบ้านมั่นคง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมก่อนและนำเอาเรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติดเข้าไปสอดแทรก

1.2.3 สร้างช่องทางที่จะรับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกของคนที่ปฏิบัติงานร่วมกันในเครือข่าย เช่น เวทีประชาคมหมู่บ้าน

1.2.4 ปรับเจตคติต่อความเป็นหุ้นส่วน เพื่อให้เกิดความตระหนักว่าความร่วมมือระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนประสบความสำเร็จตรงตามเป้าหมาย จากการร่วมกันกำหนดนโยบายและและการให้การสนับสนุนระหว่างกัน เช่น การใช้วิทยากรกระบวนการเข้าไปดำเนินการกระตุ้นจิตสำนึกและเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.2.5 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อาจใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำข้อค้นพบมาแก้ไขปัญหาคือเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและสร้างตัวแบบเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในชุมชนของตน

1.3 ปัจจัยด้านการเรียนรู้ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการเรียนรู้ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่ระดับ 0.41 และ 0.04 ตามลำดับและตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนมีค่าวัดได้จากองค์ประกอบการเรียนรู้ 5 ด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบค่อนข้างสูงคือ ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป แสดงว่าผลการวิจัยบ่งชี้ได้ว่า การเรียนรู้ทั้ง 5 ประเภทมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสามารถเสนอแนะทางเลือกให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละประเภทดังนี้

1.3.1 การเรียนรู้ตามอัธยาศัยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.87 ควรมีการจัดศูนย์การเรียนรู้ เช่น มุมหนังสือและการสรุปบทเรียนจากเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ การใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น เอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โทรทัศน์ แผ่นภาพ วีดีโอ ภาพยนตร์และการศึกษาทางไกล เช่น มหาวิทยาลัยมหิดลเปิดสอนหลักสูตรด้านสารเสพติดระดับปริญญาโท หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจเชื่อมโยงให้เกิดการจัดการเรียนรู้ในระดับชุมชน ที่เผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวไปสู่ผู้ปฏิบัติที่อาจไม่ได้เข้ารับการเรียน การสอนในระบบเพื่อจัดให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา อาจจัดตั้งคณะกรรมการโดยมีผู้แทนเข้าร่วมเป็นกรรมการในระดับเครือข่าย เพื่อจัดโครงสร้างที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

1.3.2 การเรียนรู้แบบร่วมกันมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.71 ควรมีการสร้างและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนระหว่างกันในการทำงาน การแก้ไขปัญหาต่างๆ อาจมีการกำหนดทีมในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ทั้งในระดับเครือข่ายหรือระดับชุมชนให้เกิดปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างสมาชิก

1.3.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.83 ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานโดยส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรม ให้สมาชิกหรือผู้เรียนตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แนวทางการแก้ไขปัญหาให้เฉพาะอย่างหรือมีวิธีค้นหาคำตอบที่แตกต่างกันไป เป็นความสลับซับซ้อนและมีทางเลือกหลายทางโดยให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด กิจกรรมการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ ออกแบบให้เกิดการปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและนำประสบการณ์ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกันในการเรียนรู้แบบ 2.3.2

1.3.4 การเรียนรู้จากการสอนงานมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.85 สนับสนุนให้ผู้ที่มีประสบการณ์หรือที่เลี้ยงจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความรู้ความชำนาญในการป้องกันยาเสพติดในชุมชนรวมทั้งผู้นำชุมชนที่มีองค์ความรู้มากกว่าสมาชิกในเครือข่ายสอนงานแก่สมาชิกในเครือข่าย โดยมอบหมายงานและเป็นพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงาน

1.3.5 การเรียนรู้แบบเป็นทางการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.89 ถือว่ามีค่ามากที่สุดค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ใช้วัดองค์ประกอบของการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนให้สมาชิกในเครือข่ายเข้าทำการศึกษาอบรม ที่ดำเนินการจัดโดยสถาบัน องค์กรและหน่วยงานด้านวิชาการ สมาคม ชมรมและองค์กรวิชาชีพที่เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามความต้องการจำเป็นของเครือข่าย และตามบทบาท ภารกิจในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน นอกจากนี้ควรจัดการสัมมนา ศึกษาระหว่างเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ

2. ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมส่งอิทธิพลผ่านปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนมายังการปฏิบัติงาน ของทั้ง 2 กลุ่ม การนำผลการวิจัยไปใช้ต้องให้ความสำคัญกับเส้นทางอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน เช่น การเสริมปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมควบคู่ไปกับการเสริมปัจจัยด้านการเรียนรู้ จะทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้นมากกว่าการเสริมปัจจัยด้านการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนเพียงด้านเดียวเท่านั้น เช่น จากผลการวิจัยพบว่าในกลุ่ม

ที่เป็นทางการ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมส่งอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ในเครือข่ายการ เรียนรู้ นอกกระบบโรงเรียนเท่ากับ 0.59 ดังนั้นหากต้องการให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากจะส่งเสริม ปัจจัยด้านการเรียนรู้และยังควรเสริมปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ในด้านขวัญกำลังใจและ ทรัพยากร อันเป็นไปตามแนวทางในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (5) ที่ต้องการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการเพื่อให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการที่สอดคล้องกับ ความจะเป็นในสังคม ของการศึกษาตามอัธยาศัย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการส่งเสริม และสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผลการวิจัยพบว่าการ สนับสนุนจากประชาชนและผู้นำชุมชน เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุดเท่ากับ 0.91 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้การสนับสนุนผ่านผู้นำชุมชน มากกว่าให้ การสนับสนุนจากภาครัฐไปที่สมาชิกเครือข่ายโดยตรง จะทำให้การปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด

3. ผลการวิจัยพบว่าในกลุ่มที่เป็นทางการ ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน มากที่สุด คือ การเรียนรู้ในเครือข่ายการ เรียนรู้ นอกกระบบโรงเรียน ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.41 และพบว่าปัจจัยความเป็นหุ้นส่วนส่งอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงาน ด้วยค่าอิทธิพล 0.28 ซึ่งเมื่อรวมกับค่าอิทธิพลของปัจจัยการเรียนรู้ในเครือข่ายการ เรียนรู้ นอกกระบบโรงเรียนแล้ว จะมีค่า อิทธิพลรวมเท่ากับ 0.69 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าอิทธิพลทางตรงของปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่มี ต่อการปฏิบัติ ที่มีค่าอิทธิพลเพียง 0.27 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสร้างความเป็นหุ้นส่วน และสร้างการเรียนรู้ไปพร้อมกันในลักษณะของหุ้นส่วนการเรียนรู้ อันสอดคล้องกับมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ที่ต้องการ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกกระบบ ด้วยการสร้างแรงจูงใจให้ภาคีเครือข่ายเกิดมีความ พร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา ให้คนในชุมชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อ พัฒนาศักยภาพและพลังการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ซึ่งการสนับสนุนปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้ พร้อมกันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานมากกว่าการสนับสนุนทางสังคมแต่เพียงด้านเดียว

4. ผลการวิจัยพบว่าในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานสูงสุด ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.58 จึงควรส่งเสริมปัจจัยด้าน การสนับสนุนทางสังคมเป็นอันดับแรก และในขณะเดียวกันผลการวิจัยยังพบว่าปัจจัยด้านการเรียนรู้ ในเครือข่ายการ เรียนรู้ นอกกระบบโรงเรียนส่งอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานน้อยมาก ด้วย ค่าอิทธิพลเพียง 0.04 ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจและทำการปรับปรุง โดยหน่วยงานพัฒนา ชุมชนหรือหน่วยงานด้านการศึกษา ควรสร้างโอกาสและสนับสนุนการเรียนรู้ในเครือข่าย โดยเฉพาะในด้านการเรียนรู้แบบเป็นทางการเนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)

มากที่สุด คือ 0.89 ด้วยการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่ตรงตามความต้องการ และศึกษางานจากเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีองค์ความรู้และประสบการณ์ ที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มาก รองลงมา คือ 0.87 จึงควรส่งเสริมสมาชิกให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ต่างๆ การสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านการป้องกันยาเสพติด อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 เพื่อให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ให้สมาชิกเครือข่ายได้รับความรู้เพื่อนำไปพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

5. ผลการวิจัยพบว่าในกลุ่มที่เป็นทางการ ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ การเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน และมีค่าอิทธิพลสูงกว่าในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ แต่ในขณะเดียวกันพบว่าสมาชิกกลุ่มที่เป็นทางการมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้จึงต้องให้ความสำคัญกับทั้งขนาดของอิทธิพลและสัดส่วนจำนวนสมาชิกกลุ่มควบคู่กันไป เช่น การเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับการเพิ่มสัดส่วนจำนวนสมาชิกของกลุ่มที่เป็นทางการให้มากขึ้น จะทำให้การปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดภายในชุมชนในภาพรวมดีขึ้น มากกว่าการเสริมปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว จากผลการวิจัยพบว่าพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีสมาชิกของเครือข่ายที่เป็นทางการน้อยกว่าเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการเกือบเท่าตัว คือ มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 39 และ 61 ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการขยายเครือข่ายที่เป็นทางการให้มากขึ้น โดยให้สมาชิกในเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ไม่เป็นทางการเข้าร่วมในเครือข่ายที่เป็นทางการมากขึ้น สร้างกิจกรรมเพื่อเชื่อมกลุ่มที่ไม่เป็นทางการเข้ามาร่วมงานกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมปรึกษาหารือ หรือให้การรับรองโดยหน่วยงานภาครัฐให้มีสัดส่วนสมาชิกของเครือข่ายที่เป็นทางการมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เพื่อตรวจสอบรูปแบบสมมุติฐาน ตามทฤษฎีการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล กำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนของตัวแปรต่อจำนวนตัวอย่างเท่ากับ 1 : 20 ตามแนวคิดของ Lindeman, Merenda and Gold (1980) และ Weiss (1972) อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปร 14 ตัว จึงทำการสุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 300 คน ผลการวิจัยพบที่มีความแตกต่างระหว่างรูปแบบสมมุติฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจเป็นไปได้ใน 2 กรณี คือ 1) กรณีเชิงปริมาณ คือ จำนวนตัวอย่างไม่มากพอ

หรือ 2) กรณีเชิงคุณภาพหรือลักษณะของสมาชิกในเครือข่ายที่เป็นทางการมีลักษณะของการเป็นสมาชิกในเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการปะปนมา เนื่องจากภาครัฐให้การรับรองเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการบางส่วนให้เป็นเครือข่ายที่เป็นทางการ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรปรับปรุงดังนี้

2.1.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจากกลุ่มตัวอย่างละ 300 คน เป็น 500 คน เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างกลุ่มมากขึ้น ทำให้งานวิจัยน่าเชื่อถือมากขึ้น

2.1.2 กำหนดนิยามของสมาชิกเครือข่ายป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการให้ชัดเจน โดยกำหนดว่าสมาชิกเครือข่ายป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่เป็นทางการต้องไม่เคยเป็นสมาชิกในเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการมาก่อน อาจจะทำให้ผลการศึกษาแตกต่างออกไป เนื่องจากสมาชิกของเครือข่ายที่เคยปฏิบัติงานในเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการมาก่อนอาจมีคุณลักษณะบางประการติดตัวสมาชิกผู้นั้นมาซึ่งจะแสดงพฤติกรรมเดิมออกมา

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานทั้ง 2 กลุ่ม สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 85 แสดงว่ายังมีตัวแปรสาเหตุอื่นอีกที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเช่นกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านต่างๆที่มีต่อการปฏิบัติงาน และกำหนดให้ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรแฝงภายนอกเพียงตัวเดียว ไม่ได้นำปัจจัยด้านขนาดเครือข่าย ด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน หรือตัวแปรชีวสังคมของสมาชิกเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนมาทำการศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรเหล่านี้เพิ่มเติม จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง สามารถเอาผลงานวิจัยในครั้งต่อไปตั้งประเด็นการสัมภาษณ์ที่ละเอียดและเปิดประเด็นการศึกษาในด้านอื่นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีตัวแปรแฝงภายนอกมากกว่า 1 ตัว อาจทำให้รูปแบบความสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็นและสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการปฏิบัติงานได้มากขึ้น

2.3 การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนเป็นตัวแปรแฝงภายใน ที่วัดจากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 5 ตัว ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรการเรียนรู้ตามอรรถาศัย (INFORML) และการเรียนรู้แบบเป็นทางการ (FORMAL) เป็นตัวแปรวัดได้ที่มีน้ำหนักในการวัดองค์ประกอบของตัวแปรแฝง (Factors Loading) สูง ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรนำตัวแปรทั้งสองตัวนี้มากำหนดเป็นตัวแปรแฝง หรือแยกตัวแปรแฝงการเรียนรู้ ออกเป็นระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับสถาบัน อาจทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความคิดเห็นมากขึ้น

2.4 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายป้องกันยาเสพติดในชุมชนโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์กับข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และหาข้อมูลเพิ่มเติมจากการอภิปรายกลุ่ม แต่ไม่ได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปทดลองในพื้นที่ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operation Research) หรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อหากระบวนการและวิธีการที่จะพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะทำให้เครือข่ายป้องกันยาเสพติดมีการปฏิบัติงานดีขึ้น ทั้งด้านคุณลักษณะและผลการปฏิบัติงาน อันจะทำให้ได้รูปแบบเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดในชุมชนที่ประสบความสำเร็จ และสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ

2.5 ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยแบบพหุกรณี (Multi-case Study) ในกรณีที่ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ได้แก่ ลักษณะของเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแต่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน คือ ชุมชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยได้รูปแบบที่สอดคล้องกันทั้งสองกลุ่มแต่มีความแตกต่างกันในขนาดของอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุในรูปแบบเท่านั้น ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในแบบพหุพื้นที่ (Multi-site Study) ในหลายพื้นที่ที่มีตัวแปรที่แตกต่างกัน เช่น ระยะเวลาหรือประสบการณ์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ หรือสภาพปัญหาและบริบทด้านต่างๆของชุมชน เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวความคิดของกลุ่มในหลายพื้นที่ จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างออกไป และหากนำมาเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยนี้จะทำให้ได้ผลวิจัยสมบูรณ์มากขึ้น ด้วยการเปรียบเทียบในมิติของพื้นที่และลักษณะของเครือข่ายแบบพหุพื้นที่และพหุกรณี (Multi-site-case Study)

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาปัจจัยและระดับของปัจจัย เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

3.1 การศึกษาปัจจัยจากแนวคิดและทฤษฎี ควรเลือกแนวคิดทฤษฎีที่ชัดเจน ไม่จำเป็นต้องบูรณาการมากหลายทฤษฎี เนื่องจากบางครั้งมีความแตกต่างของบริบทและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้ตัวแปรแฝงที่กำหนดในโมเดลมีความกว้างซึ่งวัดค่าจากตัวแปรสังเกตจำนวนมาก ควรแยกศึกษาเป็นตัวแปรแฝงอีก 1 ตัว อาจเป็นตัวแปรแฝงภายนอกหรือภายในก็ได้ ในการเลือกตัวแปรสาเหตุที่จะศึกษาควรเลือกตัวแปรที่มีผู้ทำการศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่ามีอิทธิพลต่อตัวแปรผล จะทำให้ได้ตัวแปรที่มีน้ำหนักในการพยากรณ์สูง และได้รูปแบบที่มีขนาดไม่ใหญ่มากเกินไปหรือได้โมเดลแบบประหยัด เนื่องจากในการวัดตัวแปรจำนวนมาก จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัดมาก ซึ่งส่งผลให้รูปแบบไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.2 การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ในครั้งนี้ สอดคล้องตรงตามสมมติฐาน การวิจัยของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง แต่ผลการวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 พบค่า Modification Index แสดงค่า $\text{Thetadelta-epsilon}$ ให้ปรับค่าตัวแปร x และ y บางตัวให้มีความสัมพันธ์กันต่อไป จะทำให้ค่า P-value เพิ่มขึ้น และค่า GFI จะเข้าใกล้ 1 มากยิ่งขึ้น ดังนั้นควรวิเคราะห์องค์ประกอบ และตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบย่อยทั้งหมดโดยแยกค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝง แต่ละคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดของแต่ละกลุ่ม คือ คู่ของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงานในกลุ่มเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการและคู่ตัวแปรการเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้ นอกกระบบโรงเรียนกับการปฏิบัติงานในกลุ่มเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ วิเคราะห์องค์ประกอบของ ตัวแปรแฝงทุกตัวและตรวจสอบสมการโครงสร้าง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 : 192-200) จะทำให้ ได้รูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่สอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็น

3.3 การเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลในครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองสมมติฐาน ว่ามีความแตกต่างกันระหว่าง กลุ่มหรือไม่ โดยแยกวิเคราะห์ทีละกลุ่มแล้วนำ ค่าสัมประสิทธิ์มาเปรียบเทียบกันในเบื้องต้นก่อน แล้วจึงทำการวิเคราะห์แบบกลุ่มพหุ (Multiple-group) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถตอบข้อสงสัยใน ประเด็นที่ค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละกลุ่มต่างกันนั้น จะแตกต่างกันจริงอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ได้ อย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3.4 การวิเคราะห์และอธิบายโมเดลลิสเรด จากค่าสถิติที่ได้จากการประมวลผล โปรแกรมจากคำสั่งลิสเรด เมื่อประมวลผลโปรแกรมลิสเรด จะได้ค่าสถิติที่เป็นมาตรฐานหลายค่า เช่น Chi Square, P-value, GFI, AGFI, CFI, RMR และ RMSEA ซึ่งในการเลือกค่าสถิติวิเคราะห์ เหล่านี้มาอธิบายต้องพิจารณาหลากหลายเหตุผล โดยไม่จำเป็นต้องเลือกค่าสถิติทุกตัวมาอธิบาย ซึ่งผู้วิจัยควรศึกษาจากวารสารต่างประเทศหรือบทความใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกใช้ค่าต่างๆ เหล่านี้มาอธิบาย ซึ่งพบในหลายบทความที่เลือกค่าสถิติตัวใหม่ๆ เช่น CAIC หรือ Saturated CAIC มาประกอบการอธิบายได้อย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือเช่นกัน